

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

§. 6. De tertio admirandorum modo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

uertenda: imprimis vt ex radice veræ solidæque virtutis oriatur, comitemque humilitatem, & sui contemptum sibi semper adnectat. nonnullos enim reperimus eo ingenio præditos, vt quamcunque in partem se dederint, ament esse singulares, & excellere ceteros, in eoque quadam sui opinione se pascant: quæ profecto animi magnitudo, vt ad res præclarissimas utilis est, si ratione temperetur, ita paulatim fit iugi impatiens, omnique humanæ societatis ordinem, ambitione principatus appetitu, euertit, nec amplius frangi potest, cum à tempore illi rebus accesserit; est igitur à primis vitæ melioris initiis acriter comprimenda, & vbi aliqua ipsius fibræ apparuerint, sunt diligenter euellenda: fugiendus omnis, cuiuscunque gloriolæ appetitus, & quicumque ei magis obnoxius esse censebitur, ad humilitatem traducendus erit, conuiciis, probis, quæ licuerit, excendendus, & intra suos priuatos parietes ita continendus, vt pauciora potius eorum ceteris, quam plura suscipiat. Sed & incipientibus cauendum, ne ad contemptum aliorum, qui eadem non præstant, sint proniores, sibi que de rerum eiusmodi parratione blandiantur: quidquid enim alio quam humilitatis fundamento erigitur, ruina præparatur. Est alia quo occultior & perniciosior proprii iudicii pestis, vt nisi subtilius caueris, videas id genus hominum pertinaces euadere, & suarum opinionum mirè amatores, qui sibi quidquid in mentem venerit, diuinitus afflatum, & quidquid in phantasiâ inciderit, reuelationem putant, nolint sibi vlla in re contradici, verba sua, vt quædam sacra effata, velint inspicere, intolerandi æqualibus, superioribus inobedientes, molesti & graues omnibus. ita pro tritico paleam, pro virtute metunt vitia, quæ certè quo impotentiora sunt, tanto magis, certa & errori minùs patens via nobis est terenda; nulla autem certior & breuior, quam quæ ducem sortitur obedientiam.

Atque ex his videmus explicatum secundum admirandorum modum, qui in eo est vt maiore quadam virtute impulsi Sancti, quædam agant vel paradoxa, quæ stuporem cum sensu virtutis ingenerant intuenti, vel communi rationi consonantia, sed sola quadam excelsitate mirabilia: horum autem vtrorumque vna radix est, virtus quæ illi Sancto propria est, digniorque & præter vulgarem eminens: ad quam etiam an, & quomodo aspirare possimus dictum est.

§. 6. De Tertio admirandorum modo.

Tertius igitur & postremus admirandorum efficiendorum modus restat, quem existere diximus, ex vi & impetu naturæ, arduitate rerum concitata, & quidem non solius naturæ, quod Sanctorum non esset, sed naturæ virtute instructæ, & eius zelo inardescens: qui modus cum à nobis fuerit explanatus, omnem admirandorum exemplorum varietatem abundè putabo declaratam.

Atque vt id intellectu assequamur, plurimum faciet obseruare, miras quædam, eosque vehementes admodum, naturæ esse impetus, seu ad eius rei conseruationem quam summoperè diligit, seu ad fugam eius quam vehementer

exhorrescit. quod ipsum, vt ne à feris ipsis animantibus repetamus, quæ catulorum causa in tela, in arma ruunt, quotidiana nos docet experientia, eaque in subitis casibus lucet maximè, cum scilicet isto quis necessitatis articulo deprehenditur, quo vel amittenda res carior, vel graue aliquod periculum subeundum fuerit: tum enim præsentia & amore rei incitante, animumq; totum occupante, nihil non subitur vt id quod amamus nequaquam pereat; ac subinde, vt non solet impetus à consideratione regi, in grauius damnum inciditur, dum leuius cauetur; cuius postremi generis est, cum quis ne antrosum impingat exterritus, retrorsum corruens in præceps desertur. sunt & alia plurima, nam & sui quasi oblitum brachium, gladio caput ferituro se obiicit, & in summo, iamque vndique inardescens tabulato deprehensus, inde se deiecit: & filium Cræsi legimus in eam diem mutum, viso patris periculo exclamasse; certisque testibus accepimus, multos iam annos paralyticam, à gestantibus, equi furiosi accursu externatis, derelictam, naturæ nisu à periculo expresso, surrexisse, effugisse, & ex ea die morbo liberatam. tanta est vis in conatu quem naturæ summa pariat & extrema contentio.

Hæc autem cum ex alterius cuiuspiam rei vel summè amate desiderio, vel exosa fuga oritur, per se neque laudi cuiquam neque vituperationi fore censenda est, sed laudabilis aut vituperabilis reddi potest à causa vnde proficiscitur: hinc si quis virtutis conseruandæ gratia in atrocia ruat pericula, laudabitur; quod ipsum si scædæ voluptatis concupiscentia expresserit, vitio vertetur; si autem naturæ, aliquod graue malum refugientis, ita tulêrit impetus, nec laudi, nec vituperationi fuerit, quo circa qui de huiusmodi actionum, vel præstantia, vel peruersitate voluerit iudicare, is aduertat necesse est, qua causa, quo animo, quæue sunt voluntate perfectæ.

Et quicumque id accuratiùs obseruauerit, non agrè postremum hunc, ex quo admirandas Sanctorum actiones profectas dicimus, modum intelliget. Velim enim, vt primùm omnium cogitatione tua coneris ad viuum exprimere, mirabilem quendam & flagrantissimum, qui Sanctis inest, virtutis & Dei amorem, qui sic eos penitus occupet, vt præ illo neque se, neque ceterorum quidquam, vllò in pretio ducant: ac diuino honori, si qua in te velificari possent, id verò quouis dirissimo cruciatu, & vita ipsa profusa perfectum optant: iam verò à virtute, & diuina gratia excidendi; à summo & solo suo bono, Deo optimo, quem medullitus & tenerimè diligunt, se ipsos ab alienandi, vel tentatio, vel cogitatio pertenuis, sic eos concutit, vt id statim & vt summum malorum omnium immensè abhorreant, & præ istius tanti damni, vel formidine, vel periculo solo, in quiduis atrocissimum ament irruere. Ad hæc, istam eorum mentem, longa rerum diuinarum & æternarum tractatione, & suspirante desideratione, sic ab omnibus & quæ corporis, & quæ huius vitæ sunt abstractam videas, vt nihil horrificum nisi peccatum, nihil desiderabile præter virtutem &

Deum suum censeat, nec doleream, nec timor, nec mors, nec vita tangunt, vbi maximè vel de perfectionis, vel de Dei aut consecutione, aut amissione agitur: tum enim vires exerit, tum in toto corpore dominatur; tum sui solius & Dei memor, alia omnia, vt res nihili posthabet.

Hoc planè fonte, hac mentis excelitate, & quæ diximus, & quæ eiusmodi proferri possent, profluxere miranda; nec alio peculiari S. Spiritus instinctu opus fuisse ita credo & assero, vt pertinaciùs oblucentem nolim contentiosius vigere: sic autem in exemplis antè recensitis explano; Pone tibi ob oculos virgines eas, quæ summo virginitatis amore flagrantes, ad eum subito se articulum deuenisse videntur, in quo vel à nefariis hominibus opprimerentur, vel integritati suæ esset fuga consulendum; ergo protinus accipitrem columba fugiunt, animorum prædo insequitur, euolant illæ velociores, & virtus addebat vires. at ecce occurfu fluminis intercipitur stadium cursus, quid faciant his angustis deprehensæ? consultationi mora non datur, instat raptor impurus, vndarum obiectu iam quasi potiundi certus in clamat. quid ergo sanctæ virginis instantem & vociferantem formidant, silentem minus timent fluium; in flammæ luxuriæ incendia perhorrescunt, vndarum refrigeria non refugium. itaque acriori ceditur timori, magis quæ exosum periculum cauetur magis, in fluium paribus aninis transilitur, ibique quam in terris consequi non potuerant, in vndis reperire satagunt castitatis securitatem. Quam rem totam si vt gesta est, diligentius introspexerimus, totum eius contextum & seriem à castitatis & Dei amore fluxisse fatebimur, nec alio vllò instinctu fuisse opus: quippe isto amore mens occupata, totque circumuallata periculis, vt quod respiceret non haberet, id solum sibi fugiendum, & credidit, & vidit, quod amori casto repugnaret: illi autem nihil aliud vidit repugnare, præter id vnum quod castitati, & in Deum fidei, intentari videbat periculum, cuius timore primum exterrita mens in illius depellendi cura sic tota absorpta est, vt ad nullum aliud, vel aquarum, vel mortis contuendum, aut aliquanti aestimandum, se ipsa conuerteret. Atque hinc clarescit, cur dixerimus, naturæ id esse virtute instructæ, & arduitate rerum concitata: etenim virtus, & non mediocris, infir necesse est, & plurimi fiat; tum verò emergat, vel grande illius periculi periculum, vel instans admodum & in re magni momenti, illius exercendæ articulus, quo fiat vt natura amoris vt incitata, & quodammodo ebulliens, vel ad ausus incredibiles, vel ad perumpendos insuperabiles obices, impetu quodam cæco præcipiti que rapitur: & quamuis oriatur inde quiddam quod legi & rationi aduersum prima fronte videatur, vt est, suæ sibi necis auctorem esse; id tamen vitio verti non potest, quia nec præuisum, nec præcogitatum est; ipsa autem incogitancia vsque ad eam reprehensione aliena est, vt etiam sit laudabilis, quando quidem & summus virtutis ardor eam peperit, & in subitis casibus, humanæ naturæ consencaneum est, vt non dispiciantur omnia, sed quodcumque melius primò occurrerit, id fiat,

ramdiuque teneatur, donec vel sedatione per otium mente, vel periculo remittente, sanius aliquod consilium inire possimus. Ira crediderim fortem illum Machabæorum Eleazarum, ad elephantis regij aspectum subito horruisse, tot suæ gentis & religionis vastationes ab impiissimo Rege profectas sibi obiecisse, in conspectu tyrannum esse, posse, si deiciatur, calamitatibus imponi finem: ergo cum suis abripit imperus, nec hostes confertissimos, nec inimica tela, nec casurum in se cogitat elephantem: Rex in oculis, in cogitatione victoria est, subit belluam, vulnere locum parat, nec se illius ruina opprimi, sed victorem triumphare gaudet. sic videas efferatos ira milites, in incendia, in præcipitia, in mortem propè certam tuere intrepidus, eaque omnia quasi nihili censere: nec enim in eo summo feruore animi, & rerum articulo, vel vacat, vel expedit, periculorum grauitatem expendere.

In hunc ordinem illæ quoque referti possunt, quæ irruentibus in monasterium barbaris, amputato sibi ipsis naso, virginitati consulere, sua deformitate decreuerunt: quanquam granditatem periculi, feritatem barbarorum, castitatis præstantiam, & minus necessarium id membrum, ipse mecum reputans, quin id etiam communi lege & ratione potuerint, negare vix auisim. At ea quæ ab Imperatore libidinoso ad stuprum accerlebatur Sophronia mulier coniugata, quæque, per simulationem sumendi comtus muliebris, expectare tantisper iussis internunciis, ipsa se, relicta sine arbitris, mediam ense transfixit: Pelagia item, nobilis illa, multisque sanctorum Patrum dilaudata virgo quæ venustiora sponsæ ornamenta induta, è summo se tecto, perductoresclusura, in præceps misit. hæ, inquam, & similes quamuis id ausæ quod in speciem sit magis inhumanum, mihi tamen nulla alia videntur fuisse ratione permotæ, quam quod crediderint virtuti vitam posse postponi, licereque sibi mortem, quam ab hoste post multa probrosa ludibria expectarent, vltro integritati seruandæ accerere: vel potius quod concitatissimo feruore naturæ, magnaque periculorum omnium despicientia, virtutis autem & castimonie summo amore, contrariorum verò odio acerrimo inflammata, ad primum castitatis contaminandæ discrimen, vique ad eod exarserunt, vt quæuis vitæ, quam despiciebant, pericula tunc illis iure meritissimo non tam oppetenda & appetenda viderentur, quam ne viderentur quidem, nec periculorum nomine, sed fugæ, sed liberationis conferentur, aliudque cogitarent nihil, quam quodd se seruarent intaminatas.

Less. lib. 2.
c. 9. d. 46. 6.

Quod sanè minus in eis mirum esse videbitur, quando in ipsis cæco modo obedientibus, vt in S. Mauro & Mutio, pericula idèd laudabiliter adita sunt, quia cogitatione in obsequij celeritatem abrepta, nequaquam præuisa sunt. Ex quo datur intelligi, & Mauri & Mutij, & simile obediendi exemplum ad hunc ordinem esse reuocandum: de quibus quia opportuniùs & latius alio loco, dante Deo differam, hic plura non addam, sed ad priora reuertor, & quid in eis imitari debeamus attexo. quod priusquam dicerem, fuerat primum admi-

mirandorum origo declaranda: longè enim acius ad imitationem accendimus, cum ea quæ ab hominibus, virtutum omnium laude celeberrimis, facta miramur, intelligimus non esse, vel à ceteris, quadam privilegij lege fecerenda, vel peculiari sancti Spiritus impulsui tribuenda, verum abs indita, & ipsis propria virtute, non consueto, sed aciore mentis incitatu dimanasse.

Erit autem imitatio intra hos limites coercenda: vt diligenter prudenterque in hoc admirandorum genere, quid sit illud quod legi alicui repugnat oblectus, qualia recensuimus è sublimi se præcipitare, in fluvium excurrete, sibi ipse vel detruncatione, vel cade, violentas manus afferre: quæ cum illicita sint, prohibentem exuerit oportet, qui ad ea imitanda conetur. Ergo his ablegatis rebus inquirendum, quid sit id quo actiones, tam à ratione alienæ, tanto peius sunt effectæ laudabiles: certè non ex eo quod periculum, aut lex verans minus animaduersa fuerit (id enim nec in laude, nec in vituperio propriè reponendum) igitur ex alicuius præclarissimæ virtutis insigni amore id factum, à qua veluti radice is prognatus fructus, ea laus est deriuata, tantusque ex ea splendor honestatis elucet, vt quæ actio vitioso squallore deturpata iacuisset, nunc virtutis nitore illustrata laudetur, lucis que suæ radiis id totum quod subobscurum esse potuisset, clariùs emicet. ita videas virginum antè dictarum castitatem, præcipitationi sui ipsarum tantum luminis, decori & honesti contulisse, nemo vt factum illud totum viderit, vel auditu acceperit, quin statim in laudem admirandæ castitatis erumpat. Quare cum in eiusmodi gestis radicem, & veram boni laudisque causam repererimus, est nobis omni diligentia contendendum, vt tantæ virtutis formam ad nos quoque traducamus, eiusque perfectionem atque absolutionem penitissima mente imbibamus. De patrandis autem admirandis, ne quidem in cogitationem nobis veniat: hoc enim admirandorum genus, non ideo bonum quia mirum, cum potius malo sit propterea vicinum, sed bonum quia bono innixum est: quod bonum nobis est inquirendum. Non tamen diffiteor vero esse simile, futurum aliquando, vt qui eadem, cum virtute, tum animi magnitudine ornatus, isdem derepentè necessitatis angustius opprimeretur, ad eadem quoque fortiter & admirabiliter audenda confurgat. sed hæc diuinæ sapientiæ temporum moderatrici, & auxiliorum gratiæ dispensatrici providentissimæ sunt relinquenda.

Vnum etiam quod maximi momenti est, ex his discimus, Timorem videlicet omnem, tarditatem, lentitudinem, & nimis formidantem circumspeditionem in rebus quæ Dei sunt procul ablegare; fiducia vero per magna, celeritatem, alacritatem, ad ea quæ Deo grata esse pie credimus, euolare: solet enim bene cedere, quod bona voluntate ceptum est, & qui semper intra modum latebit, quando vnquam ad magna pertingeret?

Vt tamen audaciam temeritatemque deuiter, in grandioribus ausis cauedum primo: vt ad ea non tam sponte, aut præfidentis mentis elatione teingeras, quam

quàm ab ipsa rerum necessitate, Deo què quodammodo ducente inueharis: pericula quippe non sunt, vt depellantur, quærenda, sed depellenda quando irrunnt; in illo vituperatur temeritas, in hoc laudatur fortitudo. Secundò, nequam audacem esse conuenit, vbi peccandi subiretur occasio: est enim salus nostra cum timore curanda, & de audaculis illis meritò intelligitur illud Sapientis, *Qui amat periculum peribit in illo*. Tertio, ab omni ostentatione, iactantia, laudis humanæ appetitione, vel quouis alio fine minùs recto necesse est, esse quàm maximè alienum, & in vnum solum què Deum intendere: cum enim eius ope & subsidio, vtorum tuorum consecutionem, in rebus arduis sperare debeas, quomodo eam tibi spondere poteris, si aliò aliquid respectabis: Quarto, ne facile in animum inducas, ea tibi aggredienda esse, quæ licet natura sua sunt optima, genus vitæ quod proferis tuum de decent, vel eius rationibus repugnant: communi enim lege fieri non potest, vt à Deo sint quæ sunt indecora, quæue proprias status illius, in quo tibi legitimè viuendū est, leges conuellunt. Quintò denique, si habes qui vel consilio, vel imperio te regant, ab eorum consilio & voluntate, ne vnquam ausurus maiora discesseris: iudicij nimium sui, mater est superbia, at superbiam excipit ruina. Sed hæc breuiter & quasi in transcurso monuisse sit satis: nunc ad alia transeamus, quæ vt faciliora, ita magis strictim dicentur.

CAPVT V.

Aliarum è Sanctorum gestis vtilitatum enumeratio.

Cum illa quam hîc quærimus vtilitas, tota sit in eo vt melius humana vita ex virtute traducatur, & ad æterna se conferat; regnum autem cælorum non verbis & præceptionibus, sed sanctis operibus acquiratur; eo nobis vtilior erit considerata vita Sanctorum, quòd rebus & euentis, confirmata bene viuendi exempla demonstrer, tantam què in eis varietatem proferat, nullum vt sit ingenium, naturæ què nulla tanta diuersitas, quæ non posset ex illis aliquam sibi consentaneam viuendi normam effingere. Et quidem celebris prima què fronte occurrit ea distinctio, Sanctorum nonnullos esse quorum ab ætate prima ad extremum vsque vitæ sanctitas intaminata resplendit, qualem S. Ioannem Euangelistam, S. Ambrosium, Nicolaum, Bernardum, Ludouicum Gonzagam, alios què complures legimus; alios verò quorum initia vel euanida ambitione, vel etiam peccato grauiore fœdata sunt, sed ad meliorem frugem se recipientes, priorem errorem posteriore probitate correxerunt, quorum in numero sunt S. Maria Magdalena, D. Augustinus, B. Ignatius, alii què permulti; alios denique qui ex ipso, in quo semel steterant, iustitiæ fastigio ruentes, ad se tamen rediuerunt, fletibus què & dolore plurimo, ad eum vnde exciderant locum, multa contentione rediuerunt, quales S. Prophetam Danidem,